

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARDA LOGOPOEDIK MUAMMOLARNI ANIQLASH UCHUN ISHLATILADIGAN USULLAR VA VOSITALARNI MUHOKAMA QILISH

Sayyora Umaraliyeva Kenjaboy qizi

Toshkent viloyati Chirchiq shahar 20-sonli Davlat ko'p tarmoqli ixtisoslashtirilgan maktabgacha ta'lim muassasasi Defektolog-logoped lavozimida

Annotatsiya: Ushbu maqola maktabgacha yoshdagi bolalarda logopoedik muammolarni aniqlash uchun keng tarqalgan usul va vositalarni o'rganadi. Nutqning artikulyatsiyasi, tilni tushunish, ravonlik va ovoz sifatini baholashning samarali yondashuvlari sifatida skrining vositalari, ota-onalarning so'rovnomalari va bevosita kuzatish muhokama qilinadi. Ushbu usullarni tushunish o'qituvchilarga, tarbiyachilarga va sog'liqni saqlash mutaxassislari erta aralashuvga yordam beradi va shu bilan optimal aloqa rivojlanishiga yordam beradi va maktabgacha yoshdagi bolalarning hayot sifatini oshiradi.

Kalit so'zlar: logopoedik muammolar, maktabgacha yoshdagi bolalar, nutq buzilishlari, til buzilishlari, erta aniqlash, skrining vositalari, ota-onalar so'rovi, bevosita kuzatish.

Kirish

Samarali muloqot qobiliyatlari bolaning kognitiv, ijtimoiy va hissiy rivojlanishi uchun asosdir. Nutq va til buzilishlarini o'z ichiga olgan logopoedik muammolar bolaning o'z fikrlarini aniq ifodalash va tilni mohirona tushunish qobiliyatiga to'sqinlik qilishi mumkin. Ushbu muammolar, agar noma'lum va davolanmasa, keyingi yillarda davom etishi mumkin, bu esa akademik natijalarga va ijtimoiy munosabatlarga ta'sir qiladi. Shunday qilib, erta aniqlash ushbu muammolarni yumshatish va optimal aloqa rivojlanishiga yordam beradigan o'z vaqtida choralar ko'rish uchun muhim ahamiyatga ega. Ushbu maqolada biz maktabgacha yoshdagi bolalarda logopoedik muammolarni aniqlash uchun keng tarqalgan usullar va vositalarni o'rganamiz. Biz skrining vositalarining ahamiyati, ota-onalar so'rovnomalarining foydaliligi va bevosita kuzatish orqali olingan tushunchalarni o'rganamiz. Ushbu baholash usullarini tushunish orqali o'qituvchilar, tarbiyachilar va sog'liqni saqlash mutaxassislari yosh bolalarda nutq artikulyatsiyasi, tilni tushunish kechikishlari, ravonlik buzilishi va ovoz sifati bilan bog'liq muammolarni samarali aniqlashlari va hal qilishlari mumkin. Oxir oqibat, erta aralashuv nafaqat muloqot qobiliyatlarini yaxshilashga yordam beradi, balki bolalikning ushbu muhim bosqichida umumiy rivojlanish natijalarini ham oshiradi.

Materiallar va usullar

Skrining asboblari: Skrining vositalari maktabgacha yoshdagi bolalarda yuzaga kelishi mumkin bo'lgan nutq muammolarini aniqlash uchun ishlatiladigan muhim vositadir. Ushbu vositalar nutq va til rivojlanishining turli jihatlarini, jumladan artikulyatsiya, fonologiya, lug'at, grammatika va umumiy muloqot qobiliyatlarini baholash uchun mo'ljallangan. Keng qo'llaniladigan skrining vositalariga Yoshlar va bosqichlar so'rovi, Denver rivojlanish skrining testi va aloqa va ramziy xulq-atvor tarozilari kiradi.

Ota-onalar so'rovi: Ota-onalarning so'rovnomalari bolaning muloqot qobiliyatlari haqida ularni eng yaxshi biladiganlar – ularning tarbiyachilaridan ma'lumot to'plashda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Ushbu anketalar odatda bolaning nutqini rivojlantirish bosqichlari, tilni tushunish, belgilardan foydalanish va muloqotdagi qiyinchiliklarga oid har qanday tashvishlarni so'raydi. Masalan, tillardan foydalanish inventarlari va MacArthur-Bates Communicative Development inventories.

To'g'ridan-to'g'ri kuzatish: To'g'ridan-to'g'ri kuzatishda, defektologlar yoki o'qituvchilar kabi o'qitilgan mutaxassislar bolaning tabiiy muhitda muloqot qilish xatti-harakatlarini kuzatadilar. Bu usul real vaqt rejimida nutqning ravshanligi, tildan foydalanish, ravonlik va ijtimoiy muloqot qobiliyatlarini baholash imkonini beradi. Kuzatishlar o'yin seanslari, tengdoshlarning o'zaro ta'siri yoki muayyan til xatti-harakatlarini aniqlashga mo'ljallangan tuzilgan faoliyatlar davomida sodir bo'lishi mumkin.

Diagnostik baholashlar: Agar tashvishlar skrining yoki kuzatish orqali aniqlansa, bolaning nutqi va til qobiliyatlarini qo'shimcha baholash uchun diagnostik baholashlar o'tkaziladi. Ushbu baholashlar standartlashtirilgan testlarni, norasmiy baholashlarni va maxsus kasalliklarni tashxislash va tegishli choralarni aniqlash uchun o'qitilgan mutaxassislar tomonidan chuqur baholashni o'z ichiga olishi mumkin.

Ko'p tarmoqli hamkorlik: Nutq muammolarini samarali aniqlash ko'pincha defektologlar, pediatrlar, o'qituvchilar, psixologlar va boshqa sog'liqni saqlash mutaxassislarini o'z ichiga olgan multidisipliner jamoalar o'rtasidagi hamkorlikni o'z ichiga oladi. Ushbu hamkorlikdagi yondashuv har tomonlama baholash, aniq tashxis qo'yish va bolaning o'ziga xos ehtiyojlariga moslashtirilgan muvofiqlashtirilgan aralashuvni rejalashtirishni ta'minlaydi.

Axloqiy mulohazalar: Baholash jarayonida konfidensiallik, xabardor rozilik va madaniy sezgirlik kabi axloqiy jihatlariga ustunlik berish kerak. Pedagoglar bilan hurmatli muloqot qilish, baholash tartiblari va natijalarini aniq tushuntirish, oilalarga tegishli faoliyat turlaridan foydalanishda yordam berish maktabgacha yoshdagi bolalarda logopedik muammolarni aniqlash va hal qilishda axloqiy amaliyotning ajralmas jihatlari hisoblanadi.

Natijalar va muhokama

Natijalar:

Maktabgacha yoshdagi bolalarda logopoedik muammolarni samarali aniqlash skrining vositalari, ota-onalarning so'rovnomalari, bevosita kuzatish va diagnostika baholashlarining kombinatsiyasiga tayanadi. Yoshlar va bosqichlar so'rovlari va Muloqot va ramziy xatti-harakatlar tarozilari kabi skrining vositalari nutq va tilda yuzaga kelishi mumkin bo'lgan qiyinchiliklarning dastlabki ko'rsatkichlarini beradi. Tildan foydalanish inventarlari va MacArthur-Bates Kommunikativ rivojlanish inventarlari kabi ota-onalar uchun so'rovnomalardan bolaning kundalik sharoitlarda muloqot qilish qobiliyatlari haqida qimmatli ma'lumotlarni taqdim etadi.

Tayyorlangan mutaxassislar tomonidan bevosita kuzatish nutqning ravshanligi, tilni tushunish, ravonlik va tabiiy muhitda ijtimoiy o'zaro ta'sir ko'nikmalarini real vaqtda baholash imkonini beradi. Ushbu kuzatishlar standartlashtirilgan testlar va skrininglarning miqdoriy natijalarini to'ldiradigan muhim sifatli ma'lumotlarni taqdim etadi.

Defektologlar va boshqa malakali mutaxassislar tomonidan o'tkaziladigan diagnostik baholash muayyan nutq va til buzilishlarini har tomonlama tashxislashga qaratilgan. Ushbu baholashlar standartlashtirilgan testlarni, norasmiy baholashlarni va bolaning individual ehtiyojlariga moslashtirilgan chuqur baholashlarni o'z ichiga olishi mumkin.

Muhokama:

Maktabgacha yoshdagi bolalarda logopoedik muammolarni erta aniqlash rivojlanish natijalarini sezilarli darajada yaxshilaydigan o'z vaqtida choralar ko'rishni boshlash uchun juda muhimdir. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, besh yoshga to'lgunga qadar erta aralashuv yaxshi til natijalari va akademik va ijtimoiy faoliyatga uzoq muddatli ta'sirlarni kamaytirish bilan bog'liq.

Ko'p baholash usullaridan, jumladan, skrining vositalaridan, ota-onalar uchun so'rovnomalardan, to'g'ridan-to'g'ri kuzatish va diagnostik baholashdan foydalanish nutq va til ko'nikmalarini har tomonlama baholash imkonini beradi. Ushbu ko'p o'lchovli yondashuv potentsial tashvishlarni to'g'ri va tezkor aniqlashni ta'minlaydi va tegishli aralashuv strategiyalarini amalga oshirish imkonini beradi.

Sog'liqni saqlash xodimlari, o'qituvchilar va g'amxo'rlik qiluvchilar o'rtasidagi ko'p tarmoqli hamkorlik logopoedik muammolarni aniqlash va boshqarishda muhim ahamiyatga ega. Ushbu hamkorlikdagi sa'y-harakatlar baholash natijalarini bolaning umumiy rivojlanishi kontekstida nutq va til ehtiyojlarini qondiradigan yaxlit aralashuv rejalariga birlashtirilishini ta'minlaydi.

Madaniy xilma-xillikni hurmat qilish, xabardor rozilik olish va maxfiylikni saqlash kabi axloqiy me'yorlar butun baholash jarayonida muhim ahamiyatga ega. Baholash tartib-qoidalari, natijalar va tavsiya etilgan tadbirlar bo'yicha tarbiyachilar bilan aniq

muloqot bolaning muloqot rivojlanishini qo'llab-quvvatlashda ishonch va hamkorlikni kuchaytiradi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, maktabgacha yoshdagi bolalar uchun logopoedik muammolarni erta aniqlash muhim ahamiyatga ega, chunki u muloqot ko'nikmalarini va umumiy rivojlanish traektoriyalarini yaxshilash uchun juda muhim bo'lgan o'z vaqtida aralashuvni osonlashtiradi. Skrining asboblari, ota-onalarning so'rovnomalari, to'g'ridan-to'g'ri kuzatish va diagnostik baholashlarning kombinatsiyasidan foydalanish nutq, til va muloqot qobiliyatlarini har tomonlama baholashni ta'minlaydi. Ushbu ko'p o'lchovli yondashuv nafaqat potentsial muammolarni aniqlaydi, balki har bir bolaning o'ziga xos ehtiyojlariga moslashtirilgan maqsadli tadbirlarni amalga oshirishga rahbarlik qiladi. Sog'liqni saqlash mutaxassislari, o'qituvchilar va g'amxo'rlik qiluvchilar o'rtasidagi hamkorlik har tomonlama yordam ko'rsatish va samarali aralashuv rejalarini ishlab chiqishda muhim rol o'ynaydi. Tajriba va resurslarni birlashtirgan holda, mutaxassislar logopoediya muammolarini har tomonlama hal qilishlari va kengroq rivojlanish kontekstida bolalarni muloqot maqsadlariga erishishda qo'llab-quvvatlashlari mumkin. Axloqiy mulohazalar, jumladan, madaniy xilma-xillikni hurmat qilish, maxfiylikni saqlash va oilalar bilan ochiq muloqotni rivojlantirish, baholash va aralashuv jarayonida ajralmas hisoblanadi. Qarovchilar bilan ishonchni o'rnatish ularga o'z farzandlariga g'amxo'rlik qilish sayohatida faol ishtirok etish imkoniyatini beradi va tadbirlar oilaviy qadriyatlar va ustuvorliklarga mos kelishini ta'minlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. McLeod. S. Va Harrison, L.J. (2009). 4 yoshdan 5 yoshgacha bo'lgan bolalarning milliy vakillik namunasida nutq va til buzilishlarining epidemiologiyasi. * Nutq, til va eshitish tadqiqotlari jurnali, 52 * (5), 1213-1229. Doi: 10.1044/1092-4388 (2009/08-0034)
2. Norbury. C. F., Gooch, D., Wray, C., Baird, G., Charman, T., Simonoff, E., ... Pickles, A. (2016). Og'zaki bo'lmagan qobiliyatning til kasalliklarining tarqalishi va klinik ko'rinishiga ta'siri: aholini o'rganishdan olingan dalillar. * Bolalar psixologiyasi va psixiatriya jurnali, 57 * (11), 1247-1257. Doi: 10.1111/jcpp.12609
3. Zimmerman. I. L., Steiner, W. G. Va Pond, R. E. (2011). *Maktabgacha til tarozilari – Beshinchi nashr (PLS-5)*. San-Antonio, TX: Pearson.
4. Rescorla. L. Va Achenbach, T. M. (2002). 18 dan 35 oygacha bo'lgan bolalarning milliy ehtimollik namunasida Tilni rivojlantirish so'rovidan (LDS) foydalanish. *Nutq, til va eshitish tadqiqotlari jurnali, 45*(4), 733-743. Doi: 10.1044/1092-4388 (2002/059)